

Quo vadis, tulkotāj?

Kā pārvērsties, lai pastāvētu

Dace Šostaka

Latvijas Zinātņu Akadēmijas Terminoloģijas komisija
Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un
elektronikas terminoloģijas apakškomisija

Studiju programma "Rakstveida un mutvārdu tulkošana"

Seminārs "Tulkojam Eiropu. Kas jāprot tulkotājam 21. gadsimtā?"
2023. gada 9. novembrī, Rīga, Latvija

Tulkotājs..

.. ir mūks-pārrakstītājs (c) Dace Meiere

➤ Tagad

- daudzpusīgs
- tulkošanas palīgrīki
- pastāvīgu pārmaiņu procesā

Tulkotājs – turpmāk?

- *vai* vajadzīgs?
- *kā, kāds*?
- *kā* tapt vajadzīgam?

Tulkotājus *vaijg'*?

retāk, mazāk..

- ▶ ..sadzīviskā, neformālā saziņā..
- ▶ ..vienkārši, paplašināti teikumi..
- ▶ ..nav metaforu, tēlainu izteicienu..

.. **kamēr** ir piekļuve mašīntulkošanas risinājumiem

kad tulkojumā ir..

- ..informācija par uzņēmumiem, iestādēm, projektiem..
- ..jurisprudence, medicīna, reklāma..
- ..saziņa - ar klientiem, pacientiem, mērķauditoriju..

uzticēties?

- ▶ ..gramatiski šķietami pareizas, saturiski neskaidras konstrukcijas
- ▶ ..adreses, personvārdi, vietvārdi..
- ▶ ..kontekstuāli neiederīgi
 - ▶ «..kuģniecības šaurās vietas..»
 - ▶ «..birojā tiek nodrošināta kafija un lieliska maiņstrāvas darbība..»

..mašīntulkotajam: **kam** tulkotajā tekstā varu ticēt?

Kā zināt?

tendencies

ne/maz

- «Sveiki, mani sauc Jānis»
- «Prieks iepazīties, esmu Anna!»

joprojām un aizvien vairāk

- jēdzieniski sarežģīti teksti
- izpratne un atbildība
- pēcreidīgēšana, pārbaude

palielinās
gan tulkošanas ātrums
gan **nepieciešamība pārbaudīt tulkojumus**

Kādus?

forma (*kā* darām) vs saturs (*ko* darām)

- *mainās* līdzekļi *kā* mēs tulkojam
- *saglabājas* tulkošanas pamatā – domāšana, analīze
- *tikai* ar formu (jauni tulkošanas rīki) nepietiks
- jābūt izpratnei, *kā* tos izmantot, *cik* ticēt, *kā* pārbaudīt

..lai paliktu vairāk laika tulkošanas radošajai daļai

tagad un turpmāk?

amats uz mūžu

- izmācījies amatu
- pilnveidojies
- strādā visu mūžu

amats v.1., amats v.2. , ..

- specializēšanās
- nākamā specializēšanās
- daudzas specializācijas

ceļš ir mērķis – mūžizglītība

pamats

- dzimtās valodas prasme
- mērķvalodas prasme
- avoti
 - primārs, sekundārs
 - uzticams vs mazticams
 - pavisam neticams

perspektīva

- modernie tulkošanas rīki
- specializēties
 - savā jomā
 - tekstu pēcreidīgēšanā
- terminoloģija
 - uzticamus avotus
 - Šaubas? Konsultēties!

nozīmīgi

- kritiskā domāšana un avotu analīze
- Latvijas terminoloģijas resursi
 - Latvijas Nacionālais terminoloģijas portāls (<https://termini.gov.lv/>)
 - Akadēmisko terminu datubāze (<http://www.akadterm.lv/>)
- nav nozares termins? Saziņa ar terminoloģijas komisijām
 - LZA TK (tk@lza.lv), ITTEA (termini@lu.lv), utt.
- .. jo termini tiek izmantoti mašīntulkošanā!

Kā pārtapt?

lai pastāvētu..

- ▶ revīzija tulkošanas jomās
- ▶ izpētīt
- ▶ izvēlēties

.. tapt par renesanses laika cilvēku: daudzpusīgu

apzināt potenciālu specializācijai

- ▶ populārzinātniskā līmenī
 - ▶ mikromācīšanās, kursi
- ▶ profesionālā līmenī
 - ▶ pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība
- ▶ augstākā izglītība
 - ▶ neklātienas u.c. formas

autodidakts - pārvērsties, lai pastāvētu

- ▶ esam tie, ko darām ik dienu
- ▶ turpināt mācīties
 - ▶ semināri
 - ▶ konferences
 - ▶ izglītība
- ▶ izvēlēties: aicinājumu

Kopsavilkums - I

joprojām

- ➔ Izglītība valodniecībā
- ➔ Dzimtās valodas izjūta
- ➔ Profesionālisms
- ➔ Kritiskā domāšana

šobrīd aktuāli

- ➔ Vissvarīgākais, nemainīgais faktors ir pārmaiņas
- ➔ Apgūt, izvēlēties - profesiju, nišu, kurā specializēties
- ➔ Terminoloģijas resursu izmantošana
- ➔ Mākslīgā intelekta (MI) izmantošana

Kopsavilkums - II

- Stiprināt izpratni, ka **tulkotāja darba nozīmīgums IR jāizskaidro.**
- **Tulkošana un pēcreidīgēšana** ir nepieciešamas vēl vairāk.
- Kas ir stabils šajā pasaulē? Nāve, nodokļi un pārmaiņas!

Kopsavilkums - III

- **Pārmaiņas: problēma vs izaicinājums, distress vs eistress**
- Atkarīgs no pieejamajiem resursiem, iepriekšējās pieredzes un ARĪ attieksmes.
- «Stress mūs nenogalina, nogalina mūsu attieksme pret stresu». (c) Hanss Selje «Mana mūža stress».